

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **A. R.**, zast. JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem, se sídlem Rumunská 22/28, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2014, č. j. 47 Az 10/2014 - 27,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2014, č. j. 47 Az 10/2014 - 27, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 13. 6. 2014, č. j. OAM-47/LE-BE02-LE21-2014, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobce, advokátu JUDr. Maroši Matiaškovi, LL.M., **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování v řízení o kasační stížnosti v částce celkem 6.800 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející řízení

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 13. 6. 2014, č. j. OAM-47/LE-BE02-LE21-2014, rozhodl tak, že žalobci neudělil mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V rozhodnutí vycházel zejména z toho, že žalobce nespĺňoval podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, protože v Alžírsku nedocházelo k pronásledování křesťanů. Ze zpráv o zemi původu vyplynulo, že mnoho alžírských konvertitů vyznávalo otevřeně křesťanství, a ačkoli

v Alžírsku operovala teroristická skupina Al-Kajda islámského Magrebu, žalobce nezmínil svoji obavu z této skupiny a neuvedl, že by měl s jejími příslušníky jakékoli problémy. Pokud by žalobci nebezpečí hrozilo, mohl využít ochrany státu. Žalovaný zároveň vyjádřil pochybnosti o žalobcově konverzi ke křesťanství, neboť při pohovoru žalobce zodpověděl pouze otázky týkající se starozákonních textů, které jsou součástí věrouky i věřících muslimů, ale neznal odpovědi na otázky týkající se Nového zákona. Za nedůvodnou shledal žalovaný dále obavu z pronásledování pro berberskou národnost, protože dle dostupných informací Berbeři nebyli v Alžírsku pronásledováni. Rovněž obavu z pronásledování pro dezerci z vojenské služby v 70. letech nevyhodnotil žalovaný za významnou, neboť se nejednalo bez dalších skutečností o azylově relevantní důvod a žalobce navíc sám považoval problém za vyřešený. Při posuzování důvodů pro udělení humanitárního azylu žalovaný vycházel především z lékařské zprávy ze dne 20. 3. 2014 o žalobcově zdravotním stavu, ze které nevyplývaly důvody hodné zvláštního zřetele pro jeho udělení. Žalobce rovněž netvrdil, že by jeho zdravotní stav vyžadoval zvláštní či v jeho vlasti nedostupnou léčbu. Závěrem se žalovaný zabýval důvody pro udělení doplňkové ochrany. Posuzoval zejména skutečnost, že v Alžírsku není demokratický režim, již zmíněnou dezerci, žalobcovu křesťanské vyznání a jeho berberskou národnost. Žalovaný dospěl k závěru, že v žádném z uvedených případů by žalobci nehrozilo při návratu do Alžírska nebezpečí vážné újmy, které by bylo důvodem pro udělení doplňkové ochrany.

[2] Žalobou ze dne 8. 7. 2014 napadl žalobce uvedené rozhodnutí žalovaného. Namítal porušení § 12 zákona o azylu, protože žalovaný se nezabýval tvrzeným pronásledováním žalobce, kterého dvakrát nebo třikrát „zavřeli“ muslimští příslušníci armády (dále též „muslimští vojáci“) na dvacet dní do tábora. Namísto zjištění bližších okolností pronásledování se žalovaný omezil na prověřování teoretických znalostí žalobce o křesťanské víře a převážně správné odpovědi interpretoval v neprospěch žalobce. Žalobce k tomu uvedl, že nesouhlasí s prokazováním své víry prostřednictvím dotazů na teoretické znalosti křesťanské věrouky. Žalobce dále konstatoval, že splňuje i podmínky pro udělení doplňkové ochrany. Hrozbu vážné újmy spatřoval jak v pronásledování z důvodu svého náboženství, tak ve svém zdravotním stavu – v případě návratu by došlo k prudkému zhoršení zdravotního stavu a mohlo by dojít i k trvalé vážné újmě. V zemi původu totiž není dostupná odpovídající léčba. Zdravotní stav žalobce byl rovněž důvodem pro udělení humanitárního azylu. Žalovaný ale ke zdravotnímu stavu žalobce neprovedl žádné dokazování s výjimkou dotazu na lékařku zařízení pro zajištění cizinců, která žalovanému poskytla pouze základní informace. Žalovaný tak neposoudil zdravotní stav žalobce komplexně a nevyvrátil tvrzení, že v zemi původu není dostupná příslušná léčba. Zdravotní stav žalobce se navíc stále zhoršuje, což potvrzuje požadavek na odpovídající zdravotní péči.

[3] Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 19. 12. 2014, č. j. 47 Az 10/2014 - 27, zamítl podanou žalobu a žádnému z účastníků nepřiznal náhradu nákladů řízení. Krajský soud předně shledal žalobcovu námitku ohledně porušení § 2 a § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, za nekonkrétní. Žalovaný se pečlivě zabýval všemi skutečnostmi a posoudil je v souladu se zákonem o azylu. Žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, protože se nechtěl vrátit do vlasti a v případě návratu měl obavu o svou budoucnost, jelikož vyznává křesťanství. Uvedené skutečnosti ale nejsou důvodem pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 zákona o azylu. Žalobce nebyl pronásledován ve smyslu zákona o azylu a tvrzené obavy z pomsty soukromých osob by mohly být uznány za důvod pro udělení azylu tehdy, pokud by státní orgány takové ohrožení například podporovaly, organizovaly nebo záměrně trpěly. Žalobce uvedl, že byl vystaven nátlaku muslimských vojáků, přičemž se nepokusil domáhat ochrany u státních orgánů své země, přestože byl takový postup možný. Při přezkumu důvodů, proč žalovaný neudělil žalobci humanitární azylu, odkázal krajský soud na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, č. j. 3 Azs 12/2003 - 38, a ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 - 48. Dospěl přitom k závěru, že žalovaný učinil dostatečná skutková zjištění ohledně zdravotního stavu žalobce. Žalovaný mohl vycházet ze skutečností zjištěných během pohovoru se žalobcem a dále z jeho zdravotní dokumentace, do které mohl nahlédnout. S ohledem na vyjádření lékařky

pokračování

ze dne 20. 3. 2014 neměl žalovaný důvod pro podrobnější vyšetření zdravotního stavu žalobce, protože nálezy byly negativní a žalobce se k vyšetření nedostavil. Žalobce prodělal operaci kýly v dětství a současná recidiva je klidná a nebolestivá. V azylovém řízení žalobce neměl námitky ohledně úrovně zdravotní péče v zemi původu a neuvedl nic, z čeho by vyplývalo, že jeho zdravotní stav vyžaduje specializovanou či nedostupnou léčbu. Pokud žalobce trpí onemocněním, které není život ohrožující a nebrání vycestování, nelze tuto skutečnost považovat za důvod proudění humanitárního azylu. Krajský soud se závěrem ztotožnil se závěrem žalovaného, že žalobce nesplnil podmínky pro udělení doplňkové ochrany, protože žalobci v zemi původu nehrozí žádná újma, která by byla vzhledem k zákonu o azylu významná.

II.

Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[4] Kasační stížností ze dne 27. 3. 2015, doplněnou dne 15. 5. 2015 zástupcem, kterého zdejší soud žalobci (dále též „stěžovatel“) ustanovil usnesením ze dne 10. 4. 2015, č. j. 4 Azs 71/2015 - 26, brojí stěžovatel proti nadepsanému rozsudku krajského soudu. Svoji stížnost považuje ve smyslu § 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), za přijatelnou, protože krajský soud se dopustil při výkladu hmotného práva, zejména § 12 písm. b) ve spojení s § 2 odst. 8 zákona o azylu a § 14a odst. 1 a 2 téhož zákona, zásadního pochybení, které mělo dopad do jeho hmotněprávního postavení. Krajský soud nepovažoval situaci, ve které se stěžovatel nacházel, za pronásledování a dále neuznal za vážnou újmu nedostatek zdravotní péče. Zároveň, krajský soud vycházel ze skutkového stavu, který žalovaný nezjistil dostatečně, a své rozhodnutí zatížil nepřekoumatelností v otázce přezkumu důvodů pro neudělení doplňkové ochrany.

[5] Stěžovatel namítá, že žalovaný se vůbec nevypořádal s jeho tvrzením, že ho muslimští vojáci zavřeli dvakrát nebo třikrát na dvacet dní do tábora, což opomněl i krajský soud, ačkoli je uvedená skutečnost významná pro posouzení aplikace § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalovaný měl povinnost vést detailní výslech ohledně zadržení stěžovatele, jeho pobytu v táboře a měl si opatřit i objektivní zprávy o situaci v Alžírsku. Není totiž pravda, že by křesťané neměli v Alžírsku problémy, což stěžovatel dokládá řadou informací, podle nichž dochází k pronásledování křesťanů jak ze strany státních orgánů, tak ze strany soukromých osob. Opakované držení stěžovatele muslimskými vojáky v táboře bylo přitom pronásledováním ve smyslu § 2 odst. 8 zákona o azylu. Žalovaný a krajský soud vycházeli z předpokladu, že stěžovatel měl strach z pronásledování ze strany soukromých osob, přičemž z jeho vyjádření spíše vyplývá, že se jednalo o pronásledování ze strany státních orgánů. Proto si bylo možné jen stěží představit, aby se stěžovatel obrátil s žádostí o pomoc na státní orgány.

[6] Stěžovatel rovněž nesouhlasí se způsobem, jakým žalovaný zpochybnil jeho náboženské vyznání. Z provedeného výslechu nevyplývala pochybnost ohledně znalostí stěžovatele o křesťanské víře a stěžovatel nesouhlasí s tím, aby byla jeho víra pro účely správního řízení prokazována pouze znalostmi křesťanské věrouky bez toho, aby byl prokázán jeho náboženský život.

[7] Žalovaný měl rovněž zohlednit námitku stěžovatele týkající se dezerce, a to minimálně s ohledem na možnost udělení doplňkové ochrany; stěžovatel přitom odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008 - 83, č. 2406/2011 Sb. NSS, v němž se soud zabýval problematikou alžírských branců.

[8] Stěžovatel dále uvádí, že by jeho návrat do Alžírsku znamenal prudké zhoršení zdravotního stavu a mohl by vést k vážné a trvalé újmě na zdraví. Odpovídající léčba totiž není v Alžírsku dostupná. Žalovaný i krajský soud se spokojili se stručnou zprávou lékařky ze dne 20. 3. 2014, která zdravotní stav stěžovatele bagatelizovala, aniž by si žalovaný vyžádal celou

zdravotní dokumentaci stěžovatele. V průběhu zajištění byl stěžovatel několikrát vyšetřen v nemocnici na oddělení chirurgie a v oční ambulanci. Nebylo ale možné, aby si sám obstaral kompletnější lékařskou zprávu. Po propuštění byl pod dozorem lékařů a v únoru 2015 podstoupil operaci kýly a dále se léčí z důvodu onemocnění prostaty. Jelikož žalovaný hrubým způsobem nezjistil skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, společně s krajským soudem dospěli k závěru, že stěžovateli v případě návratu nehrozí vážná újma ve smyslu § 14a zákona o azylu. Krajský soud se měl vypořádat s námitkou hrozby vážné újmy a nedostatku zdravotní péče, a proto je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné. Zdravotní péče v Alžírsku přitom vykazuje vážné nedostatky. Jelikož stěžovatel nebyl v Alžírsku téměř dvacet let a v zemi nepracoval, s velkou pravděpodobností by neměl ani přístup k bezplatné zdravotní péči. Zároveň nemá v Alžírsku nikoho, kdo by mu finančně nebo osobně pomohl. Stěžovatel se domnívá, že uvedené skutečnosti lze podřadit pod § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, a proto mu měla být udělena doplňková ochrana. Svoje tvrzení ohledně zdravotního stavu dokládá řadou lékařských zpráv.

[9] Stejně námitky stěžovatel uplatňuje i ve vztahu k humanitárnímu azylu. Stěžovatel uprchl z Alžírska téměř před čtyřiceti lety, když odmítl nastoupit do armády, a v roce 1997 po vypuknutí občanské války. Stěžovatel žil v několika evropských státech a v České republice požádal o azyl z důvodů uvedených v žádosti o mezinárodní ochranu. Zároveň v Alžírsku nikoho nemá a je vážně nemocný. Přitom tyto skutečnosti považuje za hodné zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu.

[10] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že jak jeho rozhodnutí, tak rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy, žalovaný shromáždil podklady pro zodpovědění rozhodnutí ve věci a podrobně se zabýval tvrzeními stěžovatele. Ohledně důvodů pro neudělení mezinárodní ochrany v jednotlivých formách potom žalovaný odkazuje na odůvodnění svého rozhodnutí.

III.

Posouzení kasační stížnosti

[11] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal podmínky pro řízení o kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[12] Po konstatování přípustnosti podané kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda tato kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení příslušná kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, byl podán například usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS.

[13] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost a dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, jelikož shledal v rozhodnutí krajského soudu zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Krajský soud bez povšimnutí přešel skutečnost, že žalovaný v řízení nedostatečně zjistil skutkový stav a opomněl se vypořádat s částí azylového příběhu stěžovatele (viz níže). Zároveň zdejší soud spatřuje v námitce týkající se postupu správních orgánů, které zjišťují skutkový stav pro posouzení změny náboženského vyznání žadatelů o mezinárodní ochranu (dále jen „žadatel“), právní otázku, která nebyla v dosavadní judikatuře zdejšího soudu jednoznačně vyřešena.

pokračování

[14] Na základě kasační stížnosti, kterou shledal zdejší soud za přijatelnou, přezkoumal Nejvyšší správní soud napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti a jejím doplnění. Neshledal přitom vady podle ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatel podal kasační stížnost z důvodu nesprávného posouzení právní otázky [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.], vad správního řízení [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.] a nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

[15] Ze správního spisu zjistil zdejší soud tyto podstatné skutečnosti:

[16] Dne 19. 3. 2014 podal stěžovatel žádost o udělení mezinárodní ochrany. V žádosti mimo jiné uvedl, že je katolického vyznání, nedokončil právnické vzdělání a odmítl nastoupit vojenskou službu. V roce 1997 stěžovatel utekl z Alžírsku, kde probíhala občanská válka, do Řecka. V Řecku a dalších zemích žil delší dobu a vyhledával si přitom příležitostné práce. Do České republiky docestoval z Řecka dne 15. 12. 2013. Ačkoli se z Řecka vydal původně za léčbou k přátelům do Anglie, cestou onemocněl, a proto se rozhodl v České republice zůstat a požádat o azyl. V žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedl, že již dlouhou dobu pobýval v Evropě, v Řecku by bylo těžké azyl získat a v případě návratu do Alžírsku by měl jako katolík potíže. Zároveň poukázal na to, že jeho zdravotní stav není dobrý, má vysoký krevní tlak, chodí k lékaři, je po operaci kýly a má problémy. V Alžírsku přitom nemá žádné vztahy ani závazky.

[17] Lékařská zpráva vystavená dne 20. 3. 2014 lékařkou pobytového zařízení pro zajištění cizinců obsahuje posudek, že stěžovateli nebylo zjištěno žádné závažné onemocnění a je schopen případného návratu do vlasti. Dále obsahuje sdělení, že stěžovatel zdravotní službu doposud nevyhledal.

[18] Protokolem ze dne 21. 3. 2014 byl zaznamenán pohovor se stěžovatelem, ve kterém rozvedl svůj azylový příběh. Stěžovatel mimo jiné uvedl, že v roce 1976 byl povolán na vojnu, na kterou nenastoupil, skrýval se a v roce 1977 odjel do Španělska; následně pobýval a pracoval v několika dalších státech. V roce 1996 se z důvodu nemoci vrátil do Alžírsku. V Alžírsku začala v prosinci 1996 občanská válka a stěžovatel vycestoval v roce 1997 do Řecka, kde, s výjimkou pracovních cest do jiných zemí, pobýval. Stěžovatel konstatoval, že v roce 1977 sice dezertoval, ale s tím spojené problémy se vyřešily, a proto se mohl v roce 1996 vrátit zpátky. Stěžovatel zároveň předestřel, že po návratu v roce 1996 byl již katolíkem. Jeho život byl ale ohrožen, protože někteří lidé o jeho přestupu věděli. Když opouštěl v roce 1997 zemi, nebezpečí pro svůj život spatřoval v probíhající občanské válce a nepřátelství mezi katolíky a muslimy, kteří chtěli katolíky zabít. Stěžovatel dále vypověděl, že se v roce 2013 rozhodl opustit Řecko, protože dostal od přátel nabídku, že mu zajistí v Anglii léčení a pokusí se mu legalizovat pobyt. Při cestě do Anglie zůstal ale v Praze, neboť se celkově zhoršil jeho zdravotní stav. Stěžovatel dále doplnil, že byl původně vyznáním muslim – sunnita. Na katolickou víru přestoupil v roce 1978 z vnitřního přesvědčení; hodně četl a o přestupu uvažoval již v době studií. Za doby svého pobytu v Alžírsku v roce 1996 měl stěžovatel problémy, protože lidé věděli o tom, že je katolík a usilovali mu o život, konkrétně za ním přišli muslimští příslušníci armády a dvakrát nebo třikrát ho bez zákonného důvodu či soudu zavřeli na dvacet dní do tábora. Stěžovatel k tomu dodal, že se neobrátil na policii s žádostí o pomoc, protože její příslušníci jsou rovněž muslimové a nemělo by to smysl. Poté se žalovaný stěžovatele tázal znalostními otázkami na základy katolické víry a vybrané příběhy z Bible, a to jak ze Starého, tak z Nového zákona. Stěžovatel pouze nevěděl odpověď na otázky: *Na jaké části se dělí Bible? Jak se jmenoval apoštol, který Ježíše zradil?* V prvním případě nepochopil otázku, v druhém si nemohl vzpomenout a zbylé otázky byl schopen zodpovědět. Stěžovatel dále žalovanému vysvětlil, že nepožádal o mezinárodní ochranu po příjezdu do České republiky, protože nevěděl o této možnosti; učinil tak až po svém zadržení, kdy dostal potřebné informace. Závěrem uvedl, že při návratu do vlasti by byl ohrožen jeho život, protože je katolík. Zdravotně se necítí dobře, má problémy s očima, vysokým tlakem

a kýlou. V budoucnosti by chtěl vést normální život, legalizovat svůj pobyt, pracovat a založit rodinu.

[19] V protokolu ze dne 4. 6. 2014 jsou uvedeny podklady, se kterými žalovaný stěžovatele ve smyslu § 36 odst. 3 zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, téhož dne seznámil. Stěžovatel po seznámení s podklady uvedl, že byl perzekuován proto, že nebyl muslim, což „odnesla celá jeho rodina“. Informace ve zprávách, se kterými byl seznámen, neodpovídaly skutečnému životu v Alžírsku, kde je stále u moci armáda. Stěžovatel rovněž doplnil, že pro svůj berberský původ jej považuje vláda za nepřítele. Alžírská ústava uznává pouze islámské náboženství a nezaručuje svobodu vyznání a demokracii. Závěrem stěžovatel uvedl, že je starý, necítí se dobře a je nemocný.

[20] Kasační stížnost je důvodná.

III. a)

Námitka nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu

[21] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tvrzenou nepřezkoumatelností rozsudku krajského soudu [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], protože absence této zásadní vady rozsudku je podmínkou pro věcný přezkum dalších kasačních námitek (viz například rozsudek zdejšího soudu ze dne 8. 3. 2005, č. j. 3 As 6/2004 - 105, č. 617/2005 Sb. NSS, všechna rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na: www.nssoud.cz). Krajský soud se podle tvrzení stěžovatele nezabýval námitkou, že pokud by se stěžovatel vrátil do vlasti, hrozila by mu vážná újma na zdravotním stavu a že v Alžírsku není dostupná odpovídající léčba.

[22] Nejvyšší správní soud oproti tvrzení stěžovatele shledal, že krajský soud uvedenou námitku vypořádal. Krajský soud vycházel, stejně jako žalovaný, z lékařské zprávy ze dne 20. 3. 2014, podle které nebyl zdravotní stav stěžovatele vážný; lékařka uznala stěžovatele způsobilým k vycestování. S ohledem na tato zjištění se krajský soud přirozeně nezabýval stavem zdravotnictví v Alžírsku, protože lékařská zpráva nepřinesla ohledně zdravotního stavu stěžovatele žádné pochybnosti. Zdravotní stav stěžovatele mohl přitom krajský soud posuzovat pouze na základě jeho tvrzení a uvedené lékařské zprávy; jiné zdravotní zprávy či podklady totiž nejsou součástí správního spisu. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že vznesená námitka spíše napadá nedostatečně zjištěný skutkový stav žalovaným [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., k tomu srov. níže], ale rozhodnutí krajského soudu z toho důvodu není nepřezkoumatelné.

III. b)

Pronásledování stěžovatele

[23] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou pronásledování stěžovatele (§ 2 odst. 8 zákona o azylu), přičemž otázkou změny náboženského vyznání, jako jednou z částí skutkové podstaty v § 12 písm. b) zákona o azylu, se zabýval v samostatné části tohoto rozhodnutí. Stěžovatel uvádí, že žalovaný a krajský soud zcela pominuli skutečnost, že za stěžovatelem přišli muslimští vojáci a dvakrát nebo třikrát ho „zavřeli na dvacet dní do tábora“. Žalovaný se měl tímto tvrzením zabývat a v rámci pohovoru zjistit podrobnější informace. Krajský soud navíc tvrzené pronásledování chybně posoudil jako pouhý „nátlak“.

[24] Podle § 2 odst. 8 zákona o azylu „[z]a pronásledování se pro účely tohoto zákona považuje závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování“.

pokračování

[25] Podle § 12 písm. b) azylového zákona „[a]zyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti ke určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště“.

[26] Jedním ze znaků azylového řízení je důkazní nouze na straně žadatele, který běžně nemá k dispozici dostatečné podklady k tomu, aby zcela prokázal svůj azylový příběh. Věrohodná výpověď žadatele je proto dostatečným důkazním prostředkem, kterým žadatel prokazuje pronásledování vlastní osoby. Pokud má správní orgán ohledně předestřeného příběhu pochybnosti, je na něm, aby shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele vyvracejí či zpochybňují (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, všechna rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na: www.nssoud.cz). Z uvedeného vyplývá, že správní orgán musí dát předně žadateli při pohovoru dostatečný prostor k tomu, aby mohl předestřít podrobně svůj příběh, a to včetně všech detailů, které jsou často důležitým vodítkem pro posouzení věrohodnosti žadatele. Pokud správní orgán zjistí ve výpovědi určité rozpory, musí mít žadatel možnost tyto nesrovnalosti vysvětlit (srovnej přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Azs 18/2007 - 55). Při samotném hodnocení věrohodnosti žadatele pak správní orgán mimo azylový příběh žadatele, u kterého posuzuje míru detailu, specifickou příběhu a jeho vnitřní soudržnost, bere v potaz i informace poskytnuté jinými svědky a další externí informace jako například zprávy o zemi původu.

[27] Z protokolu ze dne 21. 3. 2014 je zřejmé, že se žalovaný při pohovoru omezil pouze na zjištění, že žadatel byl dvakrát nebo třikrát zadržen muslimskými vojáky v táboře a že se neobrátil na policii, protože by mu její muslimští příslušníci stejně nepomohli. V rozhodnutí se žalovaný zabýval při posuzování podmínek pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu pouze tvrzeními stěžovatele, že je Berber, že v Alžírsku není demokratický režim a že stěžovatel v 70. letech dezercí porušil brannou povinnost. Přitom uvedená tvrzení žalovaný vyvrátil odkazy na jednotlivé zprávy o zemi původu. Krajský soud k tomu konstatoval, že pronásledování ze strany soukromých osob může být azylově relevantní jen tehdy, pokud by státní orgány neposkytovaly proti němu ochranu. Zároveň uvedl, že stěžovatel považoval jednání vojáků za nátlak a neobrátil se na státní orgány, ačkoli by byl takový postup možný. Uvedené závěry jsou ale v rozporu se zjištěným skutkovým stavem.

[28] Nejvyšší správní soud předně postrádá ve správním spisu detailní skutková zjištění ohledně tvrzeného pronásledování. Ačkoli stěžovatel popsal konkrétní projev pronásledování z důvodu náboženského vyznání, žalovaný vůbec nezjistil další okolnosti pro jeho posouzení. Nezabýval se tak například tím, o jaké vojáky se jednalo (zda šlo o příslušníky armády nebo o povstalce), jak se vojáci o náboženském vyznání stěžovatele dozvěděli, zda stejným způsobem postihovali i jiné křesťany, z jakých konkrétních důvodů byl stěžovatel v táboře zadržen, o jaký tábor se jednalo, jaké v něm panovaly podmínky, jak bylo se stěžovatelem při zadržení zacházeno, na základě čeho byl nakonec propuštěn či zda vojáci vystupovali jako soukromé osoby nebo představitelé státní moci. Namísto toho se žalovaný omezil pouze na to, že vypořádal obecná tvrzení stěžovatele, a nedostatečně zjištěný skutkový stav nahradil informacemi o zemi původu, aniž by posoudil individualizovaný azylový příběh stěžovatele.

[29] Ačkoli krajský soud vzal oproti žalovanému v potaz skutečnost, že stěžovatel mohl být zadržen muslimskými vojáky, učinil závěr, který neměl oporu ve spise, když uvedl, že se jednalo o pronásledování soukromými osobami, před nimiž mohly stěžovatele ochránit státní orgány. Z pohovoru se stěžovatelem jednak nevyplývá, zda vojáci jednali z vlastní iniciativy či v rámci armády, a rovněž povaha věci – stěžovatel tvrdí, že byl opakovaně internován na dvacet dní v táboře – vyvolává důvodné pochybnosti o tom, zda by pronásledování v takovém

rozsahu realizovali příslušníci armády čistě ze soukromého zájmu. Pokud by jejich iniciativa nebyla soukromá, nebyl by případný ani závěr, že se stěžovatel mohl obrátit efektivně na policii, protože původcem pronásledování by byly orgány veřejné moci. V posuzovaném případě si ale není možné učinit o motivaci vojáků úsudek, protože podklady ve správním spise neobsahují dostatečná skutková zjištění.

[30] Krajský soud rovněž spatřoval nevhodně v postupu vojáků pouhý „nátlak“. Stěžovatel užil během pohovoru pojem „nátlak“ při popisu pronásledování v tom smyslu, že se nejednalo o postup vojáků podle zákona nebo zadržení na základě soudního rozhodnutí. Samotný zákon o azylu za pronásledování spatřuje i opatření, která působí psychický nátlak (§ 2 odst. 8 zákona o azylu). Za pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu přitom mohou být uznány i dílčí útoky, které sice samostatně nejsou azylově významné, ale v souhrnu mohou být dostatečné pro udělení azylu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 6. 2012, č. j. 6 Azs 4/2012 - 67). V případě, kdy byl pohovor se stěžovatelem navíc tlumočen z francouzského jazyka, je nutné zohlednit i možné nepřesnosti překladu či významové odstíny jednotlivých pojmů, které mohou překladem nabýt odlišný význam. Pochybnosti o správnosti protokolace a tlumočení ostatně vyvolává např. i odpověď stěžovatele zachycená v protokolu ze dne 21. 3. 2014 (čl. 44 správního spisu), že muslimové věří v jednoho boha – Mohameda. Nejvyšší správní soud pochybuje, že by stěžovatel pocházející z muslimské země vůbec mohl takový nesmysl vyslovit.

[31] Z výše uvedeného vyplývá, že žalovaný svým postupem nezjistil skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Zaměřil se totiž převážně jen na zprávy o bezpečnostní situaci v Alžírsku, aniž by důkladně prověřil azylový příběh stěžovatele. Krajský soud potom pouze přejal závěry žalovaného, aniž by si sám vytvořil úsudek o zjištěném skutkovém stavu. Kasační námitka je proto důvodná.

III. c)

Posouzení změny náboženského vyznání

[32] Stěžovatel dále napadá způsob, jakým žalovaný zjišťoval věrohodnost jeho výpovědi ohledně konverze na křesťanství. Nesouhlasí totiž s tím, aby jeho víra byla prokazována jen prověřováním znalostí.

[33] Podle čl. 10 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany, přepracované znění (dále jen „kvalifikační směrnice“), „[p]ři posuzování důvodů pronásledování přiblíží členský stát k těmto hlediskům: pojem náboženství zahrnuje zejména zastávání teistických, neteistických a ateistických přesvědčení, účast nebo neúčast na formálních náboženských obřadech konaných soukromě nebo veřejně, sám nebo společně s jinými, jiné náboženské akty nebo vyjádření názorů anebo formu osobního nebo společenského chování založeného na jakémkoli náboženském přesvědčení nebo příkázaného jakýmkoli náboženským přesvědčením“.

[34] Ačkoli samotný zákon o azylu neobsahuje kritéria, podle nichž by bylo možné zhodnotit věrohodnost tvrzení žadatele ohledně jeho konverze, jeho znění je ovlivněno harmonizací azylového práva mezi členskými státy Evropské unie. Významnou roli pro výklad zákona o azylu tak hraje kvalifikační směrnice, která byla do zákona o azylu zapracována a jejím úkolem bylo zejména sjednocení výkladu některých azylově relevantních pojmů a stanovení základních požadavků pro udělení jednotlivých forem mezinárodní ochrany. K pojmu náboženství, které je součástí skutkové podstaty § 12 písm. b) zákona o azylu, v čl. 10 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice výslovně uvádí hlediska, která mají správní orgány při posuzování pronásledování z náboženských důvodů posuzovat.

pokračování

[35] Rovněž Nejvyšší správní soud se v minulosti zabýval otázkou, jak je možné ověřit věrohodnost tvrzení žadatele, že je vyznavačem křesťanství a pro svoji víru byl pronásledován. Ačkoli míra znalosti křesťanské věrouky může být v případě jednotlivých žadatelů odlišná, neznalost Bible jako základního pramene křesťanství a významných křesťanských svátků vzbuzuje důvodné pochybnosti o věrohodnosti tvrzení, že žadatel je křesťanem. Otázky ověřující základní znalosti nejsou při nedostatku jiných důkazních prostředků proto nemístným prostředkem (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2004, č. j. 4 Azs 152/2004 - 36, č. 903/2006 Sb. NSS). Pokud žadatel tvrdí, že je pro svoji víru pronásledován, musí věrohodně vyložit, v čem jeho víra spočívá, jak se projevuje navenek a s kým dalším a jakým způsobem ji praktikoval (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2005, č. j. 2 Azs 128/2005 - 50). S ohledem na obtížnost hodnocení, zda je žadatel věřícím, musí přitom správní orgán „[...] věc hodnotit v celkovém kontextu, kupř. zvažít i tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu o hloubce jeho víry, délce doby, po kterou danou víru vyznává, zapojení se do náboženského života příslušné komunity, vzít v úvahu jeho celkový prezentovaný duchovní vývoj apod. V tomto smyslu není vyloučeno ani provádění vhodných výslechů svědků a zjišťování rozsahu povědomí žadatele o příslušném náboženství, jakkoli je třeba k hodnocení výsledků takového zjišťování vždy přistupovat s nejvyšší možnou opatrností“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2014, č. j. 5 Azs 2/2013 - 26, č. 3085/2014 Sb. NSS).

[36] Žalovaný při pohovoru pokládal stěžovateli znalostní otázky ohledně křesťanské věrouky a vybraných příběhů z Bible, na základě kterých chtěl ověřit, zda stěžovatel opravdu konvertoval ke křesťanství – katolickému vyznání. V rozhodnutí potom vyjádřil pochybnost ohledně stěžovatelovy konverze, protože dospěl k závěru, že stěžovatel sice zodpověděl otázky týkající se Starého zákona, který je blízký i muslimům, ale nebyl schopen nalézt odpovědi na otázky týkající se Nového zákona, jež uznávají křesťané. S ohledem na znění čl. 10 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice a judikaturu zdejšího soudu ale takový závěr nemůže obstát.

[37] Jelikož příslušnost k náboženství je otázkou vnitřního přesvědčení, může být určena pouze na základě výpovědi žadatele a dále hodnocením vnějších projevů jeho jednání, které mohou být vodítkem k odhalení tohoto vnitřního přesvědčení. V souladu s čl. 10 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice tak nemohou být učiněny závěry ohledně konverze ke křesťanství toliko na základě znalostních testů, které ověřují encyklopedické znalosti, jež je ale možné lehce nabýt i bez náboženského vyznání. Předmětem hodnocení konverze ke křesťanství musí být totiž úplnost vnitřního přesvědčení k vyznávání určitého náboženství a s ním spojené identity a způsob života (srovnej například *Summary Conclusions on Religion-Based Refugee Claims* [online]. Baltimore Expert Roundtable. Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, 2003 [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3e5f2de44.html>).

[38] Pro úplné posouzení konverze ke křesťanství by se tak měl správní orgán zaměřit zejména na: **(i) posouzení života žadatele před konverzí**, ke kterému se například vztahují otázky: *Jaké bylo žadatelovo původní náboženství? Jaké mělo pro něj význam? Jak žadatel praktikoval svoji víru? Jak ovlivňovala jeho život? Jaký vztah měla k původnímu náboženství žadatelova rodina a společnost, ve které vyrůstal? Kdy začal uvažovat o konverzi ke křesťanství a proč? Proč pro něj byl islám nedostatečný? Sdílel s někým své myšlenky o křesťanství? Zná někoho, kdo rovněž konvertoval?* **(ii) samotnou konverzi**, ke které se například vztahují otázky: *Kdy, kde a jak se žadatel stal křesťanem? Z jakých motivů? Jak se seznámil s křesťanstvím a čím ho zaujalo? Jak se na konverzi připravoval? Jak dlouho proces konverze trval? Co pro něj křesťanství znamená? Jak ovlivňuje jeho život? Byl pokřtěn? Jak křesťanství probíhal?* **(iii) zhodnocení konverze žadatelem**, ke kterému se například vztahují otázky: *Co bylo těžké na změně náboženství? Jak se přitom cítil? Jaké důsledky s sebou konverze přinesla? Jak na jeho konverzi reagovala jeho rodina, blízcí a společnost? Jak by mohl praktikovat křesťanství v zemi původu? Na koho se může obrátit, aby se mohl zapojit do křesťanské komunity v zemi původu? Dokázal by si představit manželství s křesťankou/křesťanem? (iv) žadatelovu znalost nového náboženství, jak ji dovodila i judikatura zdejšího soudu, například: *Co ví o křesťanství? Jaký je rozdíl mezi křesťanstvím a islámem?**

Co je pro něj v křesťanství důležité? Zná nějaké modlitby? Kdo je Ježíš? Jaký s ním má žadatel vztah? Jak se jmenuje posvátná kniha křesťanů? Vlastní žadatel Bibli? V jakém jazyce a skrze jaká média přijímá žadatel nové informace a nábožensky se vzdělává? Kde v Bibli je možné číst o Ježíši? Jaké svátky uznávají křesťané? Zná žadatel uspořádání církve, ke které konvertoval? Zná žadatel jména některých duchovních církve?

(v) náboženskou aktivitu žadatele, ke které se například vztahují otázky: *Jak byl žadatel nábožensky aktivní v zemi původu a dalších zemích, tj. jak projevoval svoji víru? Jak často chodí do kostela a jakých aktivit církve se účastní? Jakým způsobem se účastní boboslužeb? Účastní se jiných aktivit církve? Ví jeho rodina a přátelé o tom, že je křesťanem? Kdo jiný o tom ví? Zná nějaké křesťany v zemi původu a v České republice? Byl v kontaktu s křesťany v zemi původu? Jak by byl nábožensky aktivní, pokud by se musel vrátit do země původu? Co pro něj znamená misionářství? Vykonaval někdy misionářskou činnost? Pokud by se vrátil do země původu, pokoušel by se o misionářskou činnost? Jak by popsal misionářskou činnost, tj. jakým způsobem by někoho přesvědčil?* Zjištěné skutečnosti z jednotlivých oblastí by měl správní orgán posoudit jednotlivě i ve vzájemné souvislosti, doplnit, pokud je to možné, o další důkazy (například výslechy jiných svědků, zprávy o situaci v zemi původu), učinit si úsudek o žadatelově osobnosti a teprve na základě všech těchto zjištění učinit závěr, zda je výpověď žadatele ohledně změny náboženského vyznání věrohodná.

[39] S ohledem na výše uvedené dospěl zdejší soud k závěru, že žalovaný učinil v rozporu se zjištěným skutkovým stavem závěr ohledně náboženského vyznání stěžovatele, čímž porušil § 3 správního řádu. Žalovaný posuzoval náboženskou konverzi stěžovatele jen formálně, tj. pokládáním znalostních otázek bez toho, aby se pokusil zjistit vnitřní přesvědčení stěžovatele, jeho náboženskou identitu, způsob života a další aspekty související s konverzí ke křesťanství. Navíc dovozoval neznalost Nového zákona z pouhých dvou nezodpovězených otázek, ačkoli ostatní otázky stěžovatel zodpověděl. Ve svých závěrech vycházel žalovaný ze zpráv o Alžírsku, ze kterých dovodil, že křesťané nejsou v Alžírsku pronásledováni. Jak bylo uvedeno výše, žalovaný se nevypořádal s tvrzeným pronásledováním stěžovatele ze strany muslimských vojáků. Ve spojitosti s nedostatečně zjištěným skutkovým stavem ohledně náboženského vyznání stěžovatele tak žalovaný nezjistil skutkový stav v dostatečné míře, aby si mohl učinit úsudek ohledně udělení azylu podle § 12 písm. b), případně doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu. Jelikož uvedené pochybení pominul i krajský soud, shledal Nejvyšší správní soud i tuto kasační námitka důvodnou.

III. d) Ostatní námitky

[40] Stěžovatel dále uvádí, že se žalovaný měl zabývat jeho námitkou ohledně dezerce z armády. Jelikož tuto skutečnost ale stěžovatel nenamítal již v řízení před krajským soudem, ač tak učinit mohl, kasační námitka je nepřipustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.) a zdejší soud k ní nepřihlédl. Pouze nad rámec odůvodnění Nejvyšší správní soud uvádí, že dezerce byla jen důvodem pro stěžovatelův odchod z Alžírska v roce 1977. Později se stěžovatel vrátil do Alžírska s tím, že problém s dezercí se mezitím vyřešil. Přitom ani v žádosti o udělení mezinárodní ochrany stěžovatel dezerci neuváděl jako důvod pro udělení mezinárodní ochrany.

[41] Nejvyšší správní soud závěrem konstatuje, že se nezabýval zdravotními potížemi stěžovatele, které předstřel nově doloženými lékařskými zprávami, ve vztahu k možnosti udělení humanitárního azylu či doplňkové ochrany. Žalovaný a krajský soud vycházeli z lékařské zprávy ze dne 20. 3. 2014, přičemž zpráva nenasvědčovala tomu, že by byl na tom stěžovatel zdravotně špatně. Stěžovatel přitom tvrzení ohledně svého špatného zdravotního stavu nedoložil. Ačkoli byl nějakou dobu zajištěn, nejpozději v řízení před krajským soudem tak učinit mohl a měl [§ 71 odst. 1 písm. e) s. ř. s.], tyto zprávy, vztahující se k relevantnímu období před vydáním rozhodnutí žalovaného, musel mít již k dispozici. Pokud by v řízení před krajským soudem navrhl za důkazy konkrétní lékařské zprávy, posloužily by jako důkazy opaku k lékařské zprávě ze dne 20. 3. 2014. Úloha Nejvyššího správního soudu spočívá v zajišťování jednotnosti

pokračování

a zákonnosti rozhodování (§ 12 odst. 1 s. ř. s.) a v případné nápravě nesprávných rozhodnutí krajských soudů, nikoli v novém zjišťování skutkového stavu (§ 109 odst. 5 s. ř. s.). Pokud se stěžovatel domnívá, že uvedené lékařské zprávy (ve vztahu k období po vydání rozhodnutí žalovaného) jsou významné pro posouzení jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany, nic mu nebrání v tom, aby je předložil žalovanému v dalším řízení.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[42] Jelikož již v řízení před krajským soudem existoval důvod ke zrušení rozhodnutí žalovaného pro nedostatečné zjištění skutkového stavu [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.], Nejvyšší správní soud zrušil vedle rozsudku krajského soudu i rozhodnutí žalovaného [§ 78 odst. 4 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. Žalovaný v dalším řízení bude vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.), zejména doplní svá zjištění ohledně skutkového stavu pro další rozhodování tím, že se bude zabývat tvrzeným pronásledováním stěžovatele muslimskými vojáky a konverzí stěžovatele ke křesťanství.

[43] Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný nebyl ve věci procesně úspěšný a stěžovateli dle obsahu spisů žádné uplatnitelné náklady v řízení nevznikly, a to ani v řízení před krajským soudem ani v řízení před Nejvyšším správním soudem.

[44] V řízení o kasační stížnosti ustanovil zdejší soud v souladu s § 35 odst. 8 s. ř. s. stěžovateli advokáta, jehož odměnu nese stát. Nejvyšší správní soud proto přiznal ustanovenému zástupci stěžovatele odměnu za dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení a sepsání kasační stížnosti) podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů, a to ve výši celkem 6.200 Kč (srov. § 9 odst. 4 a § 7 bod 5 advokátního tarifu) a náhradu hotových výdajů ve výši celkem 600 Kč (srov. § 13 odst. 3 advokátního tarifu). Jelikož zástupce stěžovatele nedoložil zdejšímu soudu, že je plátce DPH, celková výše odměny ustanoveného zástupce stěžovatele činí 6.800 Kč.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. června 2015

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu